

הכנסת השמונה-עשרה

יריב לוין

הצעת חוק של חבר הכנסת

2860/18/פ

הצעת חוק הבוררות (תיקון – בוררות חובה בתובענה כספית), התשע"א–2011

הוספת סעיף 7א¹. 1. בחוק הבוררות, התשכ"ח–1968¹ (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 7 יבוא:

"בוררות חובה 7א. (א) בית המשפט יעביר לבוררות חובה:

(1) תובענות לפיצויים בשל נזק שנגרם לנכס עקב ליקויים בבנייה;

(2) תובענות לפיצויים בשל נזק שנגרם לרכוש עקב תאונת דרכים.

(ב) הוגשה לבית המשפט תובענה כאמור בסעיף קטן (א)(1) ו-(2), תועבר התובענה לבוררות חובה וימונה הבורר על ידי בית המשפט לאחר המועד שנקבע להגשת כתבי הגנה; וניתנו הודעות לצד שלישי, תועבר התובענה לאחר המועד שנקבע להגשת כתבי הגנה מטעם כל הצדדים הנוספים.

(ג) חלף המועד שנקבע להגשת כתבי הגנה ולא הוגשו כתבי הגנה על ידי הנתבע או על ידי צד שלישי להליך, ייתן בית המשפט פסק דין בהיעדר הגנה.

(ד) הודיע בית המשפט על העברת התובענה לבוררות חובה, יעבירו הצדדים לבית המשפט הודעה בכתב בתוך 14 יום, בה ינקבו את זהות הבורר המוסכם עליהם או את זהות המוסד לבוררות אליו הם מבקשים להעביר את התובענה.

¹ ס"ח התשכ"ח, עמ' 184.

(ה) ניתנה הודעה כאמור בסעיף קטן (ד) על ידי הצדדים, ימנה בית המשפט את הבורר המוסכם על הצדדים לדון בתובענה, ואולם רשאי בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שלא למנות את הבורר המוסכם, ולמנות בורר אחר תחתיו מתוך רשימת הבוררים; בחוק זה, "רשימת הבוררים" – רשימת בוררים המסכימים למינויים כבוררים בבוררות חובה, שתיקבע על ידי שר המשפטים, ותפורסם ברשומות ובכל דרך אחרת שתיקבע.

(ו) ניתנה הודעה כאמור בסעיף קטן (ד) על ידי הצדדים לתובענה בדבר זהות מוסד הבוררות המוסכם עליהם, ימנה בית המשפט את מוסד הבוררות המוסכם לדון בתובענה, ואולם רשאי בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שלא למנות את מוסד הבוררות המוסכם ולמנות תחתיו בורר מרשימת הבוררים; הודעת הצדדים בדבר זהות מוסד הבוררות המוסכם עליהם תיחשב כהסכמת הצדדים להתדיין על פי נהלי אותו מוסד, לרבות לעניין אופן מינוי הבורר או הבוררים שידונו בתובענה.

(ז) הועברה התובענה לבוררות חובה במוסד בוררות, רשאים הצדדים לתובענה לקבוע בהסכם ביניהם הוראות לעניין קיום הליכי ערעור על פסק הבוררות או הליכים לביטולו באחת הדרכים המנויות בסעיפים 21א, 24 ו-29ב.

(ח) לא ניתנה הודעה כאמור בסעיף קטן (ד) על ידי הצדדים לתובענה, או שניתנה הודעה כאמור שלא על ידי כל הצדדים לתובענה, ימנה בית המשפט בורר מתוך רשימת הבוררים לדון בתובענה.

(ט) לא ימונה אדם לבורר בבוררות חובה לפי סעיף זה, אלא אם כן עבר הכשרה מתאימה כפי שייקבע שר המשפטים, במוסד שהוסמך לכך על ידי שר המשפטים.

- תיקון סעיף 37 2. בסעיף 37 לחוק העיקרי, אחרי פסקה (4) יבוא :
- "(5) העברת תובענות לבוררות חובה ומינוי בורר לפי סעיף 7א."
- תיקון סעיף 42 3. בסעיף 42 לחוק העיקרי, אחרי "להתקין תקנות" יבוא "בעניין":, הסיפה החל במילים "סדרי דין" תסומן "(1)", ואחריה יבוא :
- (2) סעיף 7א וכל עניין הנוגע לביצועו, לרבות :
- (א) הכשרה מתאימה לבוררים ;
- (ב) תנאים להכרה במוסד כמוסד מוסמך להכשרת בוררים, אופן ההשגה על החלטת שר המשפטים לעניין הסמכת מוסד כאמור ופרסום רשימת המוסדות המוסמכים לרבות מועדי עדכונה ;
- (ג) תנאים להיכלל ברשימת הבוררים, אופן ההשגה על החלטת שר המשפטים לעניין רשימת הבוררים כאמור ופרסום רשימת הבוררים לעיון הציבור, לרבות פרסומה במזכירות בתי המשפט ומועדי עדכונה ;
- (ד) שכר טרחת בוררים ואגרות."

ד ב ר י ה ס ב ר

מטרת הצעת חוק זה הינה לייעל ולקצר את משך הדיונים בתובענות העוסקות בתובענות לפיצויים בשל נזק שנגרם לנכס עקב ליקויים בבנייה, ותובענות לפיצויים בשל נזק שנגרם לרכוש עקב תאונת דרכים, באמצעות הפניית תובענות בתחומים אלה להליך של בוררות חובה.

מערכת בתי המשפט לא מתייעלת בצורה מספקת, למרות כל הניסיונות לערוך בה שיפורים ולבצע רפורמות שונות. אחת הבעיות המרכזיות במערכת היא העומס הרב המוטל על כתפיה. על פי בקשת מנהל בתי המשפט, המרכז לניהול ומדיניות ציבורית חקר ומצא כי ישראל ממוקמת במקום השני מתוך 17 מדינות שנבדקו, לעניין דירוג העומס השיפוטי (מתוך : סוליציאנו-קינן, רייכמן, ויגודה-גדות, "העומס על מערכות משפט: ניתוח השוואתי של 17 מדינות – דו"ח מסכם", המרכז לניהול ומדיניות ציבורית, מאי 2007). יתרה מכך, ישראל נמצאת במקומות הראשונים גם ביחס בין מספר התיקים המתנהלים לבין גודל האוכלוסייה, וכך גם לעניין היחס בין מספר התושבים למספר השופטים הממונים. עומס התיקים הממוצע במדינות שנבדקו הינו 1,185 תיקים לשופט, ואילו בישראל העומס עומד על 2,335 תיקים לשופט.

מטרת הצעת החוק ליישם מודל חדש המציע ניהול הליך של בוררות חובה בתובענות מסוימות, הליך אשר מחייב את הצדדים לנהל את ההליך בבוררות לפני ניהולו בבית המשפט. מוצע שתובענות שעניין פיצויים בשל נזק שנגרם עקב ליקויי בניה או נזק שנגרם לרכוש בשל תאונת דרכים, תובענות בהן, על פי רוב, השאלה העיקרית עוסקת בגובה הפיצוי, הדיון יתנהל מול בורר, שכן בהתאם לאופי התובענות אין כל יתרון בדיון בבית המשפט על פני דיון בהליך בוררות. נהפוך הוא הנכון - בעניינים שכאלה ודומיהם יש דווקא יתרון לדיון בבוררות, שכן מדובר בהליך מהיר ולא יקר והדיון לרוב נעים יותר לכל הצדדים,

בהשוואה לדיון המתקיים בבית משפט.

בהקשר זה יודגש כי המהפכה שבוצעה במסגרת חוק הבוררות (תיקון מס' 2), התשס"ט-2008, הפכה את הליך הבוררות לבטוח יותר וחשוף פחות לסיכונים עבור המתדיינים, נוכח הסדרי הערעור שנקבעו במסגרת אותו תיקון. בכך נהנה הליך הבוררות מהיתרונות שנזכרו לעיל תוך שמירה על האפשרות לנהל הליכי ערעור, אשר היעדרם הרתיע בעבר מתדיינים רבים מלפנות להליכים אלה.

בנוסף, הצעת החוק עשויה להביא גם לשינוי בדפוסי ההתנהגות של הצדדים לסכסוכים, ואף למנוע את הצורך בהליך דיוני המתנהל בבית המשפט. כיום, מוכרת התופעה לפיה צדדים נמנעים מלהסדיר את המחלוקות ביניהם מתוך ידיעה כי הליכי הדיון יהיו ארוכים. בהרבה מקרים, הנתבעים נוהגים לבקש דחיות רבות בהליכי הדיונים, תוך הגברת העומס על מערכת המשפט וגרימת עינוי דין לתובעים, במטרה לפגוע בהליך. הליכי הבוררות הינם מהירים בהרבה, והאפשרות להרוויח זמן באמצעות דחיות ומשיכת הדיון הינה מוגבלת ביותר. שינוי זה "בכללי המשחק" עשוי להשפיע לטובה באופן מיידי על התנהלות הציבור כולו, לשפר את מוסר התשלומים ולמנוע עינויי דין מיותרים. יצוין כי הצעת חוק זו גובשה ביוזמתו של ד"ר ישראל שמעוני, עו"ד, לשעבר סגן ראש לשכת עורכי הדין.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
י"ב בשבט התשע"א – 17.1.11